

Pragmatic Analysis of Abu Hamza al-Tha'mali's Supplication Based on Searle's Speech Act Theory

Zahra Movazebi

PhD Graduate Student, Department of Quran and
Hadith Sciences, Allameh Tabataba'i University,
Tehran, Iran

Ebrahim Ebrahimi

Professor, Department of Quran and Hadith
Sciences, Allameh Tabataba'i University,
Tehran, Iran

Extended Abstract

1. Introduction

Speech Act Theory (SAT) focuses on actions performed through utterances. The proposed approach attempts to understand different types of speech acts that speakers perform when making statements. A common question in this approach is "What types of speech acts do speakers perform when making statements?" According to this theory, prayers can be considered a set of specific speech acts, each with a secondary meaning and a specific communicative purpose. Abu Hamza al-Thumali's supplication contains precise and profound points about the state and attributes of servants, their description and the quality of their relationship with God in the position of servitude. In this supplication, the Imam (peace be upon him) explicitly refers to the spiritual characteristics, behavior, and speech of servants in the face of God. The linguistic diversity and richness of this supplication make it a suitable example for textual analysis using John Searle's theory of speech acts. This supplication, narrated from Imam al-Sajjad (peace be upon him), is distinguished and prominent among supplications in terms of the depth and subtlety of concepts, the breadth of the scope of themes, and the beauty and eloquence of words. This interdisciplinary research analyzes and represents Abu Hamza al-Thumali's noble supplication discourse using content analysis and Searle's theory of speech acts.

– Corresponding Author: z.movazebi66@gmail.com

How to Cite: Movazebi, Z., Ebrahimi, E. (2025). Pragmatic Analysis of Abu Hamza al-Tha'mali's Supplication Based on Searle's Speech Act Theory, *Journal of Seraje Monir*, 16(50), 323-356. DOI: 10.22054/AJSM.2024.81078.2062

2. Research Question(s)

1. How is the semantic structure of Abu Hamza al-Thumali's supplication explained based on John Searle's theory of speech acts?
2. What speech acts are used in Abu Hamza al-Thumali's Supplication?
3. Which speech act is most frequent in Abu Hamza al-Thumali's supplication?

3. Literature Review

John Searle's speech act theory is an effective tool for analyzing various texts, including religious texts. This research explores studies that have used this theory to analyze religious texts such as the Quran, Nahj al-Balaghah, and supplications. In several studies, Searle's theory has been used to analyze the speech acts of religious texts. For example, Shakbari (2011) examined speech acts in the Quran and Hadith and proposed desirable speech patterns. Modarres (2014) analyzed assertive and illocutionary speech acts in the Holy Quran, and Kaboodi (2019) investigated speech acts in Surah Kahf based on Searle's theory. Keyvaniyan (2022) analyzed the speech acts of Surah Ma'idah and Surah Kahf and demonstrated their semantic relationships. Hami (2022) examined the acts of glorification and praise in Nahj al-Balaghah and showed that emotional and expressive acts are mostly used directly, while persuasive acts are mostly used indirectly. Dastaranj et al. (2021) examined speech acts in the Makarim al-Akhlaq prayer and showed that the persuasive act forms the main structure of the prayer. Noorsadeh and Baqeri (2022) analyzed speech acts in Imam Reza's (AS) theosophical discourse and showed that Imam Reza (AS) used expressive acts to inform the audience. In the context of the topic, many studies have been conducted on the Dua Abu Hamza al-Thamali, and they mostly deal with the semantic and content dimensions of this dua. For example, Falahpour (2006) examined Imam Sajjad's (AS) educational methods. Soleimani Meymand (2010) analyzed the Qur'anic virtues of Dua Abu Hamza. The author (2011) examined the relationship between man and God in Dua Abu Hamza and compared it to the Quran. Namdari et al. (2015) analyzed Dua Abu Hamza stylistically.

4. Methodology

This research employs a descriptive-analytical approach, using John Searle's speech act theory, to examine the speech acts in the prayer of Abu Hamzah. The primary focus of this study is applied linguistics, which focuses on the functions and meanings of language in various contexts. To this end, the text of Abu Hamzah's prayer is initially divided into smaller semantic units, and each unit is subsequently analyzed based on Searle's classification of speech

acts, including representatives, commissive, directive, declarative, and expressive.

5. Results

Findings reveal that the prayer of Abu Hamzah Thamali encompasses various speech acts, including representative, directive, expressive, and commissive, each serving a distinct purpose. Representative speech acts exhibit the highest frequency (53%), followed by directives (35%). Expressives (11%) also have a notable presence, whereas commissives (1%) are employed minimally. These frequency counts indicate that the speaker primarily focuses on conveying beliefs, stating facts, and motivating the audience.

The analysis of speech acts in the prayers revealed the following distribution:

Speech Act Type	Frequency (%)	Number of Occurrences	Occurrence
Directives	35%	178	1-47
Representatives	53%	265	1-47
Expressives	11%	55	1-47
Declarative	0%	2	1-47
Commissive	1%	5	1-47
Total	100	505	

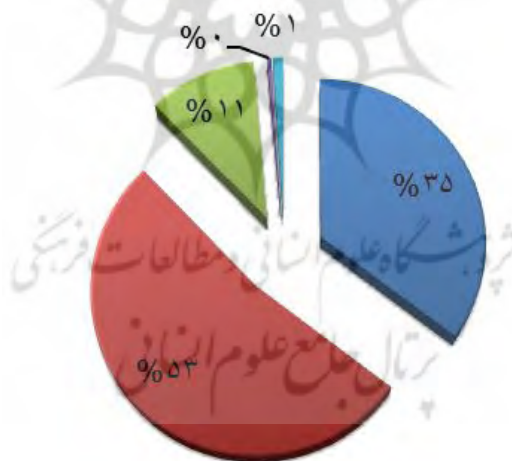

Figure 1. Frequency Analysis of Speech Acts in Verses 1-47 of Abu Hamzah's Prayer

Conclusion: This study examined the linguistic structure of the Abu Hamza Thumali supplication using John Searle's speech act theory and analyzed the various functions of the speech acts employed within it. The innovative

approach of the research reveals that speech act analysis is a powerful tool for understanding the depth and complexity of such texts.

The speech acts in this supplication are primarily categorized into three types: Representatives, Directives, and Expressives. Representative acts, making up 53% of the speech acts, are the most frequent and serve as the foundation for the prayer by conveying religious truths and beliefs. Directive acts, at 35%, encourage the audience to perform specific actions or accept certain beliefs, often expressed as requests or commands. Expressive acts, accounting for 11% of all acts, foster a deeper connection between the speaker and listener by evoking feelings such as hope, fear, and regret. The data analysis demonstrates that the speech acts in Abu Hamza's supplication work together cohesively to create a strong semantic and communicative whole. For instance, in passages 43 and 45, Imam Sajjad uses a combination of representative, directive, and expressive acts to establish a profound and intimate dialogue with God. He begins with emotional expressions to set the stage for his requests, follows with humble and respectful language to make his petitions, and enumerates his desires, such as filling the heart with love, fear, and faith. The findings indicate that the supplication is not merely a religious act but a complex communicative act with a specific linguistic structure. Speech act analysis helps uncover the meanings and concepts embedded in the supplication, answering questions like the speaker's intent, the emotions intended to be evoked, and the actions the speaker aims to encourage in the audience. Overall, this research shows that speech act analysis is a potent method for understanding the linguistic structure and various functions of prayers, enhancing the comprehension of religious texts and their communicative roles in the humanities.

Keywords: John Searle, discourse analysis, Abu Hamza al-Tha'mali's supplication, speech acts, applied linguistics.

تحلیل کاربردشناختی دعای ابوحمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل

دکتری، الهیات علوم قرآن و حدیث، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه
علامه طباطبائی (ره)، تهران، ایران

زهرآ مواظبی *

استاد گروه علوم قرآن و حدیث، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه علامه
طباطبائی (ره)، تهران، ایران

ابراهیم ابراهیمی

چکیده

کنش گفتاری یا کارگفت مفهومی کلیدی در زبان‌شناسی و فلسفه‌ی کاربردشناسی زبان است که به بررسی عملکرد و معنای افعال در گفتگو با توجه به موقعیت اجتماعی و روابط بین گوینده و شنونده می‌پردازد و تلاش می‌کند کارکردهای زبان را به صورت نظام‌مند توضیح دهد. این پژوهش، با رویکرد زبان‌شناسی کاربردی و بهره‌گیری از دسته‌بندی جان سرل در نظریه‌ی کنش‌های گفتار، به تحلیل دعای ابوحمزه ثمالی می‌پردازد تا قواعد معنایی استفاده از زبان برای دستیابی به اعمال گفتاری شناسایی و گفتمان این دعا در رابطه‌ی انسان با خدا بازنمایی شود. بدین منظور، متن دعا به واحدهای معنایی کوچک‌تر تقسیم و براساس نظریه‌ی سرل تحلیل شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که دعای ابوحمزه شامل انواع مختلف کنش‌های گفتاری، از جمله اظهاری، ترغیبی، عاطفی و تعهدی است که هر یک برای بیان هدفی خاص به کاررفته‌اند. بیشترین تأکید بر کنش‌های اظهاری با بسامد ۵۳٪ و پس‌از آن کنش‌های ترغیبی با بسامد ۳۵٪ قرار دارد. کنش‌های عاطفی با بسامد ۱۱٪ نیز حضور قابل توجهی دارند، اما از کنش‌های تعهدی، با بسامد ۱٪، بسیار کم استفاده شده است. نتیجه‌ی این بسامد‌گیری نشان می‌دهد که تمرکز اصلی گوینده بر ارائه‌ی باورها، بیان حقایق و انگیزش مخاطبان است. به‌طور کلی، این پژوهش نشان داد که تحلیل کنش گفتاری می‌تواند ابزاری قدرتمند برای درک ساختار زبانی و کارکردهای مختلف دعا باشد. این روش نه تنها به روشن شدن معانی و مفاهیم نهفته در متن دعا کمک می‌کند، بلکه به شناخت بهتر ساختار ارتباطی در متون مذهبی نیز منجر می‌شود.

کلیدواژه‌ها: جان سرل، تحلیل گفتمان، دعای ابوحمزه ثمالی، کنش گفتار، زبان‌شناسی کاربردی.

* نویسنده مسئول: z.movazebi66@gmail.com

۱- مقدمه

ارتباط بین پروردگار و انسان به اشکال مختلفی برقرار می‌شود که «دعا» یکی از خالص‌ترین و عاطفی‌ترین این ارتباطات به شمار می‌آید. خداوند در قرآن کریم، انسان را به دعا فراخوانده و تأکید کرده است که به دعای بندگان خود پاسخ می‌دهد: «وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي...» (بقره، ۱۸۶). اولیای الهی نیز، در قالب دعا، بهترین احساسات و معارف خود را بیان کرده‌اند. در میان دعاهای مأثوره از معصومین (ع)، دعای ابوحمزه ثمالی، منقول از امام سجاد (ع)، به دلیل عمق معانی و فصاحت الفاظ جایگاهی ویژه دارد. این دعا به بیان اوصاف بندگان و کیفیت ارتباط آن‌ها با خداوند در مقام عبودیت پرداخته و به خصوصیات روحی، رفتار و گفتار بندگان در برابر خداوند اشاره می‌کند (حسینی طهرانی، بی‌تا، ج ۱، صص ۲۳-۲۴). تنوع و غنای زبانی دعای ابوحمزه، این متن را به نمونه‌ای ممتاز برای تحلیل متن‌شناسی با نظریه‌ی «کنش‌های گفتاری» جان سرل تبدیل کرده است. نظریه‌ی کنش‌های گفتاری که ابتدا توسط جان آستین مطرح و سپس توسط جان سرل بسط داده شد، افعال گفتاری را به پنج دسته‌ی اظهاری، عاطفی، ترغیبی، تعهدی و اعلامی تقسیم می‌کند. این نظریه، با در نظر گرفتن بافت بیرونی سخن و حالات و باورهای مخاطبان، به فهم عمیق‌تر کلام و بازفهمی مفاهیم دینی کمک شایانی می‌کند.

پژوهش حاضر، با رویکردی میان‌رشته‌ای و مبتنی بر نظریه‌ی کنش‌های گفتاری سرل، به تحلیل گفتمان دعای ابوحمزه ثمالی می‌پردازد. هدف این پژوهش، ارائه‌ی درکی عمیق‌تر از مفاهیم اخلاقی، تربیتی و روان‌شناختی موجود در این دعا و تحلیل جامع ساختار معنایی و کارکردهای زبانی آن است.

سؤالات پژوهش

۱. ساختار معنایی دعای ابوحمزه ثمالی بر اساس نظریه‌ی جان سرل از کنش‌های گفتاری چگونه تبیین می‌شود؟
۲. در دعای ابوحمزه ثمالی از چه کنش‌های گفتاری استفاده شده است؟

تحلیل کاربردشناختی دعای ابوحمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل؛ مواظبی و ابراهیمی | ۳۲۹

۳. کدام نوع کنش گفتاری در دعای ابوحمزه ثمالی بسامد بیشتری دارد؟

در راستای پاسخ به سؤالات مطرح شده، این پژوهش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، به بررسی دقیق و عمیق مفاهیم اخلاقی، تربیتی و روان‌شناختی دعای ابوحمزه ثمالی پرداخته و تلاش می‌کند تا تحلیلی جامع از ساختار معنایی و کارکردهای زبانی این دعا ارائه دهد.

۲- پیشینه پژوهش

نظریه کنش گفتاری جان سرل ابزاری مؤثر برای تحلیل متون مختلف، به‌ویژه متون دینی، به شمار می‌آید. پژوهش‌های متعددی نشان داده‌اند که این نظریه به‌طور گسترده در تحلیل متون دینی مانند قرآن، نهج‌البلاغه و ادعیه مورد استفاده قرار گرفته است. برای نمونه، شکریگی (۱۳۹۰) به بررسی کنش‌های گفتاری در قرآن و حدیث پرداخته و مدرس (۱۳۹۳) کنش‌های تعهدی و بلاغی را در قرآن کریم تحلیل کرده است. همچنین، کیهانیان (۱۴۰۱) کنش‌های گفتاری در سوره‌های مائده و کهف را مورد بررسی قرار داده و حامی (۱۴۰۱) به تحلیل کنش‌های تسبیح و تحمید در نهج‌البلاغه پرداخته است. در خصوص دعای ابوحمزه ثمالی، پژوهش‌های موجود عمدتاً به ابعاد معنایی و محتوایی این دعا توجه داشته‌اند. برای مثال، فلاح‌پور (۱۳۸۵) روش‌های تربیتی امام سجاد (ع) را بررسی کرده و نامداری و همکاران (۱۳۹۴) با رویکرد سبک‌شناسانه به تحلیل این دعا پرداخته‌اند. بااین حال، بررسی‌ها نشان می‌دهد که پژوهش‌های پیشین کمتر به کارکردهای زبانی دعای ابوحمزه از منظر نظریه کنش گفتاری توجه داشته‌اند. ازاین‌رو، بهره‌گیری از چارچوب نظری سرل در تحلیل دعای ابوحمزه ثمالی، نوآوری پژوهش حاضر محسوب می‌شود و آن را از تحقیقات پیشین متمایز می‌سازد.

۳- روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی و چارچوب نظری کنش‌های گفتاری جان سرل، به بررسی کنش‌های گفتاری موجود در دعای ابوحمزه ثمالی می‌پردازد.

رویکرد اصلی این تحقیق زبان‌شناسی کاربردی است که بر تحلیل کارکردها و معانی زبان در موقعیت‌های مختلف تمرکز دارد. برای دستیابی به اهداف پژوهش، متن دعای ابوحمزه ابتدا به بخش‌های کوچک‌تر معنایی تفکیک شده و سپس هر یک از این بخش‌ها بر اساس دسته‌بندی سرل از انواع کنش‌های گفتاری (اظهاری، تعهدی، ترغیبی، اعلامی و عاطفی) تحلیل می‌شود.

۴- تبیین نظریه کنش گفتار

نظریه کنش گفتاری یکی از مهم‌ترین نظریه‌ها در فلسفه زبان است که بر اعمال گفتاری تمرکز دارد و تلاش می‌کند تا انواع مختلف اعمال گفتاری را که گویندگان هنگام بیان عبارات انجام می‌دهند، درک کند (Searle, 1969, p.19). این نظریه نخستین بار توسط جان آستین در کتاب «چگونه با کلمات کار انجام دهیم» و سپس توسط جان سرل مطرح شد. آستین و سرل بین دو نوع گزاره «توصیفی» و «سازنده» تفاوت قائل شدند و بر این باور بودند که گفتار تنها برای بیان جملات نیست، بلکه نوعی کنش و عمل محسوب می‌شود.

در نظریه سرل، قواعد به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱. قواعد سازنده: این قواعد آن‌چنان بنیادی هستند که نقض آن‌ها به فروپاشی کامل فعل گفتاری منجر می‌شود. به عنوان مثال، قواعدی که ساختار معنایی یک زبان یا قواعد یک بازی را تشکیل می‌دهند، از این نوع هستند. بدون رعایت این قواعد، فعل گفتاری به طور کلی نمی‌تواند وجود داشته باشد.

۲. قواعد تنظیمی: این قواعد نظامی خاص را بر اعمال یا گفتارهایی که ممکن است به طور کامل مستقل از این قواعد رخ دهند، تحمیل می‌کنند. به عنوان مثال، قواعد آداب و معاشرت جزء این دسته هستند و برای رعایت نظم و ترتیب در رفتارها و گفتارهای اجتماعی وضع شده‌اند (Ibid: 35-36,54).

در نظریه کنش گفتار، هر یک از عبارات زبانی یک فعل مضمون را تشکیل می‌دهد، یعنی قصد و هدفی که گوینده این واژه‌ها را برای افاده آن به کار گرفته است و بر مخاطب خود تأثیر می‌گذارد و او را به انجام عملی وا می‌دارد (سرل، ۱۳۸۷، ص ۳۳). به عنوان

تحلیل کاربردشناختی دعای ابو حمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل؛ مواظبی و ابراهیمی | ۳۳۱

نمونه، وقتی می‌گوییم «قول می‌دهم فردا کار را تمام کنم»، درواقع تعهدی ایجاد می‌کنیم. با گفتن «تبریک می‌گویم»، عمل تبریک را انجام می‌دهیم و با گفتن «معذرت می‌خواهم»، عمل عذرخواهی را انجام می‌دهیم (Searle, 1999, p. 150). این مثال‌ها نشان می‌دهند که این جملات صرفاً بیان یک توصیف نیستند، بلکه می‌توانند واقعیت‌های اجتماعی را شکل دهند، روابط را تعریف کنند و اعمال مشخصی را در دنیای واقعی به انجام برسانند. «در گفتمان‌ها، ما با دو نوع کنش گفتاری مواجه هستیم: کنش گفتاری مستقیم و کنش گفتاری غیرمستقیم. اگر بین ساختار جمله و کارکرد آن رابطه مستقیم وجود داشته باشد، کنش گفتاری مستقیم است؛ در غیر این صورت، کنش گفتاری غیرمستقیم است» (بول، ۱۳۸۵: ۷۶).

یک کنش گفتار از سه بخش اصلی تشکیل شده است:

۱. کنش بیانی (Locutionary Act): به ویژگی‌های آوایی، نحوی و معنایی جمله‌ای که به کار گرفته می‌شود، اشاره دارد.
۲. کنش منظوری (Illocutionary Act): به اهداف و مقاصدی که گوینده با استفاده از زبان دنبال می‌کند، اشاره دارد (Searle, 1969, pp. 41-42). این کنش‌ها می‌توانند شامل «پرسش کردن، ارائه شکایات، انتقادات، درخواست‌ها، دستورها، توصیه‌ها، تهدیدها، ارائه آرامش، تشویق و تحسین» باشند (Marty, 1908, pp. 364-365).
۳. کنش تأثیری (Perlocutionary Act): به تأثیری که کنش گفتار بر مخاطب می‌گذارد، اشاره دارد (Searle, 1969, pp. 41-42).

در تحلیل افعال گفتاری، باید جنبه‌های نیت‌مند و قراردادی و رابطه بین آن‌ها را درک کنیم. گوینده هنگام بیان یک جمله، قصد دارد معنای خاصی را از طریق شناخت شنونده از نیت خود ایجاد کند (Ibid: 45). برای مثال، در جمله‌هایی مانند: «هوا اینجا خیلی گرمه، نه؟» به معنای «لطفاً پنجره را باز کن»، یا «فکر نمی‌کنی دیگه وقت رفتن به خونه باشه؟» به معنای «لطفاً بلند شو بریم»، گوینده با گفتن جمله‌ای که معنای ظاهری آن چیز دیگری است، درواقع قصد انجام یک کنش گفتاری خاص مانند درخواست کردن یا

پیشنهاد دادن را دارد (صفوی، ۱۳۸۳، صص ۱۶۶ و ۱۷۳).

سرل در کتاب «بیان و معنا» دوازده بُعد برای کنش‌های گفتاری شناسایی کرد که از میان آن‌ها «هدف»، «جهت تطابق» و «شرط صداقت» را به عنوان اصلی‌ترین آن‌ها در نظر گرفت.

- هدف در یک کنش گفتاری به منظور اصلی گوینده در انجام آن کنش اشاره دارد.
- جهت تطابق به همخوانی بین کلمه (کنش گفتاری) و جهان (وضعیت‌ها) برای تعیین موفقیت کنش‌های گفتاری اشاره دارد.
- شرط صداقت نیز به وضعیت ذهنی مناسب گوینده در هنگام انجام کنش منظوری اشاره دارد (Napoleon M. Mabaquiao, Jr., 2018, pp. 12-13).

۱-۴ طبقه‌بندی انواع کنش گفتار از دیدگاه سرل

بر اساس نظریه کنش‌های گفتاری سرل و با توجه به اصول هدف، جهت تطابق و شرط صداقت، پنج نوع اساسی از کنش‌های گفتاری شناسایی شده‌اند:

۱-۴-۱. اظهاری (Representatives): این کنش‌ها گوینده را به اظهار حقیقت یک گزاره متعهد می‌کنند. مثال‌هایی از این نوع شامل اظهارات، توصیف‌ها، طبقه‌بندی‌ها و توضیحات است (Searle, 1999, pp. 148-149).

۱-۴-۲. ترغیبی (Directives): این کنش‌ها برای وادار کردن شنونده به انجام کاری به کار می‌روند (Searle, 1979, p. 13). مثال‌هایی از این نوع شامل دستورات، فرمان‌ها و درخواست‌ها هستند (Searle, 1999, pp. 148-149).

۱-۴-۳. تعهدی (Commissives): گوینده با این کنش‌ها خود را به انجام اقدامی که در محتوای گزاره‌ای مشخص شده است، متعهد می‌کند (Ibid). مثال‌هایی از این نوع شامل قول دادن، تعهد کردن، پیمان بستن، قرارداد بستن و پیشنهاد دادن است (Austin, 1989, p. 157).

۱-۴-۴. عاطفی (Expressives): هدف این کنش‌ها بیان احساسات و عقاید گوینده است. نمونه‌هایی از این نوع شامل عذرخواهی، سپاسگزاری، تبریک گفتن و تسلیت است.

تحلیل کاربردشناختی دعای ابوحمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل؛ مواظبی و ابراهیمی | ۳۳۳

(Searle, 1999, p. 149).

۴-۱-۵. اعلامی (Declaratives): این کنش‌ها برای تغییر وضعیت‌ها و شرایط موجود در دنیای خارج از طریق زبان به کار می‌روند. مثال‌هایی چون: اعلام استعفا، اخراج، نام‌گذاری و انتصاب از این نوع است (Ibid, P. 150). این دسته‌بندی‌ها نمایانگر حالت‌ها و اهداف مختلف ارتباطی در کنش‌های گفتاری هستند.

۲-۴ کارکرد نظریه کنش گفتار در متن شناسی دعا

بر اساس نظریه کنش‌های گفتاری، دعاها مجموعه‌ای از کنش‌های گفتاری هستند که باهدف و معنای ثانویه خاصی بیان می‌شوند. «شرط قصدمندی» که توسط جان سرل مطرح شده است، بیانگر این نکته است که گوینده باید نیت مشخصی در بیان گفتار خود داشته باشد (سرل، ۱۳۸۷، ص ۱۰۲؛ Searle, 1969, p. 45). این شرط با مفهوم «بار منظوری» مرتبط است، زیرا قصد گوینده تعیین‌کننده بار منظوری گفتار است. به گفته سرل، هر عمل و اجرای گفتاری مبتنی بر اشتراکات میان فرستنده و گیرنده است که نیت فرستنده را آشکار می‌سازد (برینکر، ۲۰۰۵، ص ۱۱۱). در مورد دعا، «قصدمندی» به معنای داشتن نیت خاصی مانند درخواست، شکرگزاری یا توبه از سوی فرد دعاکننده است.

۲-۴-۱ بازنمایی ساختارمعنایی در متن دعای ابوحمزه با رویکرد

کاربردشناختی زبان

دعای ابوحمزه ثمالی از امام سجاد (ع)، دعایی است که در شب‌های ماه رمضان خوانده می‌شود و شامل ۴۷ فراز است. این دعا حاوی ابراز توبه، درخواست مغفرت، شکرگزاری از نعمات الهی و درخواست‌های گوناگون از خداوند است. در این پژوهش، تمام فرازهای دعا موردبررسی قرار گرفته است، اما به دلیل محدودیت، تنها فرازهای مهم برای ارزیابی نظریه کنش‌های گفتاری سرل انتخاب و تحلیل شده‌اند. هدف از این تحلیل، شناسایی انواع کنش‌های گفتاری موجود در این دعا و تبیین نحوه استفاده از زبان برای ابراز نیت‌ها و مقاصد در تعامل با خداوند است.

۱-۲-۴ کارکرد کنش گفتاری در تحلیل پاره‌گفتارهای فراز اول

در فراز ابتدایی دعای ابو حمزه ثمالی، امام سجاد (ع) با استفاده از افعال نهی همچون «لَا تُؤَدِّبْنِي» و «وَلَا تَمَكِّرْ» که به‌عنوان نشانه‌های نیروی کنشی عمل می‌کنند، به خداوند التماس می‌کند تا او را با عذاب و حيله تأديب نکند. این افعال که به‌ظاهر از نوع نهی و به معنای بازداشتن مخاطب از امری به‌صورت الزامی هستند، از معنای اصلی خود عدول کرده و با قصد گوینده که حامل بار معنایی التماس و درخواست است، همسو شده‌اند. امام با طرح سؤالاتی مانند «مَنْ آتَيْنَا لِي الْخَيْرُ» و «وَمِنْ آتَيْنَا لِي النَّجَاةُ»، به ضعف و نیاز خود اعتراف می‌کند و در قالب کنش گفتاری اظهاری، این فرض محتمل را که خیر و نجات می‌تواند از مبدایی غیر از خداوند سرچشمه بگیرد، رد می‌کند. او با استفاده از عبارت «لَا الَّذِي أَحْسَنَ اسْتَعْنَى عَنْ عَوْنِكَ وَرَحْمَتِكَ» و آوردن کلمه «الَّذِي» به‌عنوان نشانگر تبیینی، عقیده خود را در خصوص نیازمندی انسان در برابر خداوند اثبات می‌کند. کلمه «الَّذِي» از یک سو به تعلیل نیازمندی انسان می‌پردازد و از سوی دیگر، فرضیه‌هایی که ممکن است در ذهن شنونده شکل بگیرد را از بین می‌برد و بدین ترتیب، مفهومی عمیق‌تر و دقیق‌تر از موضوع ارائه می‌دهد. گوینده همچنین با بیان گزاره‌های اظهاری مانند «وَلَمْ يُرْضِكَ» و «خَرَجَ عَنْ قُدْرَتِكَ»، بر عدم رضایت خداوند از گناه و قدرت مطلق او تأکید می‌کند. در پایان، با تکرار کلمه «يَا رَبِّ» و ابراز تمنای خود، حالتی از تضرع و نیاز را به نمایش می‌گذارد که نشان‌دهنده احساسات عمیق او در ارتباط با خداوند است.

۱-۲-۵ کارکرد کنش گفتاری در تحلیل پاره‌گفتارهای فراز دوم

در این فراز از دعای ابو حمزه ثمالی، امام سجاد (ع) از کنش‌های گفتاری اظهاری برای معرفی راه شناخت خدا بهره می‌گیرد. امام با عبارتی مانند «بِكَ عَرَفْتُكَ» بیان می‌کند که شناخت حقیقی خداوند تنها از طریق خود او امکان‌پذیر است، نه از طریق نشانه‌های انفسی یا آفاقی (جوادی آملی، ۱۳۹۴، جلسه دوم). این عبارت به‌وضوح قصد گوینده را آشکار می‌کند و تأکید دارد که هدایت الهی شرط ضروری برای دستیابی به شناخت واقعی خداوند است. این نکته با آیه قرآن نیز همخوانی دارد: «أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ

تحلیل کاربردشناختی دعای ابو حمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل؛ مواظبی و ابراهیمی | ۳۳۵

شَيْءٍ شَهِيدٌ» (فصلت: ۵۳). امام با گفتن «وَ أَنْتَ دَلَّلْتَنِي عَلَيَّكَ»، نقش هدایت الهی را در دستیابی به شناخت حقیقی خداوند برجسته می‌سازد و به‌طور غیرمستقیم بر اهمیت این هدایت تأکید می‌کند. او با استفاده از سبک خبری و کنش‌های گفتاری اظهاری، به انتقال منفعتی به شنونده می‌پردازد که در علم بلاغت به آن «فایده‌الخبر» گفته می‌شود (سیدباقر الحسینی، ۱۳۸۸، ص ۳۰). بدین ترتیب، امام تلاش دارد تا شناخت خداوند را برای مخاطب روشن‌تر نماید. همچنین، امام با عبارت «وَ دَعَوْتَنِي إِلَيْكَ»، علاقه و اشتیاق خود را برای تقرب به خداوند نشان می‌دهد. او در ادامه با بیان «الْحَمْدُ لِلَّهِ»، شکرگزاری و صمیمیت خود را ابراز می‌کند و با ذکر دلایلی همچون استجابت دعا، بخشش و محبت بی‌چشمداشت خداوند، عظمت و شایستگی ستایش او را به تصویر می‌کشد. در پایان، امام با استفاده از حرف «فا» نتیجه‌گیری می‌کند که خداوند شایسته حمد و ستایش است؛ بیانی که از کنش‌های گفتاری اظهاری به شمار می‌آید و بر قدرت و عظمت الهی تأکید می‌کند.

نمودار ۱. کاربرد کنش گفتاری عاطفی و اظهاری در برخی از پاره‌گفتارهای دعای ابو حمزه.

این نمودار به بررسی کنش‌های گفتاری عاطفی و اظهاری در دعا و مناجات امام سجاد (ع) می‌پردازد و دو واژه کلیدی «الحمد لله» و «الذی» را محور تحلیل قرار می‌دهد. در تمامی جملات، از کنش‌های گفتاری عاطفی و اظهاری استفاده شده است؛ زیرا دعاکننده تلاش دارد تا در قالب کنشی بیانی، احساسات و عواطف شکرگزاری و قدردانی خود نسبت به خداوند را به گونه‌ای غیرمستقیم بیان کند. برای این منظور، عبارات بیانی با کلمه «الحمد لله» همراه شده‌اند تا تأکید شود که این صفات خاص خداوند است. واژه «الحمد لله» حامل کنش گفتاری عاطفی است که شکر و ستایش خداوند را بیان می‌کند. سپس با افزودن «الذی»، امام بلافاصله توضیح و تفسیری در مورد این صفات ارائه می‌دهد. واژه «الذی» علاوه بر ایجاد پیوند معنایی میان صفات الهی، کنش گفتاری اظهاری دیگری را نیز به همراه دارد که بیانگر باورها و عقاید امام درباره خداوند است. این ساختار زبانی، یعنی «توالی صفات برای یک موصوف واحد»، به تأکید بیشتر بر صفات الهی، تثبیت معنا و افزایش وضوح پیام کمک می‌کند (السامرائی، ۱۴۲۳ ق، ج ۳، ص ۱۷۴). همچنین، این جملات به‌طور غیرمستقیم وابستگی عمیق‌گوینده به خداوند را از طریق بیان عقاید و احساساتشان نشان می‌دهند. این وابستگی در قالب استفاده از کنش‌های عاطفی و اظهاری در متن دعا بازتاب یافته و عمق معنوی آن را آشکار می‌سازد.

۳-۱-۲-۴ کارکرد کنش گفتاری در تحلیل پاره‌گفتارهای فراز چهارم

در این فراز از دعای ابوحمزه ثمالی، امام سجاد (ع) با خطاب قرار دادن خداوند با واژه «اللَّهُمَّ» و لحنی آمیخته با تضرع و تمنا، کنشی ترکیبی از ترغیبی و عاطفی را به کار می‌گیرد. امام در عبارات «إِنِّي أَجِدُ سُبُلَ الْمَطَالِبِ إِلَيْكَ مُشْرَعَةً» و «وَمَنْ هَلِ الرَّجَاءُ إِلَيْكَ مُتْرَعَةً»، به کنش گفتاری اظهاری اشاره می‌کند و اعتقاد خود را به سهولت دسترسی به خداوند و فراوانی امید به او، بدون نیاز به واسطه، ابراز می‌نماید. این عبارات، ضمن اشاره غیرمستقیم به عظمت و رحمت الهی، نقشی کلیدی در برقراری ارتباط‌گوینده با خداوند و بیان نیت او ایفا می‌کنند.

تحلیل کاربردشناختی دعای ابو حمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل؛ مواظبی و ابراهیمی | ۳۳۷

در ادامه، امام سجاد (ع) با جملاتی چون «وَ أَنَّ الرَّاحِلَ إِلَيْكَ قَرِيبُ الْمَسَافَةِ» و «وَ أَنَّكَ لَا تَحْتَجِبُ عَنْ خَلْقِكَ إِلَّا أَنْ تَحْجُبَهُمُ الْأَعْمَالُ دُونَكَ»، از ترکیبی از کنش‌های گفتاری بهره می‌گیرد:

۱. کنش اعلامی: بیان نزدیکی مسیر به سوی خداوند نشان‌دهنده اعتقاد امام و تلاش او برای تقویت ایمان مخاطبان است.

۲. کنش تبیینی: توضیح می‌دهد که خداوند از بندگان خود پنهان نیست، مگر اینکه اعمال ناپسند آنان، مانع نزدیکی شود.

۳. کنش ترغیبی: به طور غیرمستقیم، مخاطب را تشویق به اصلاح رفتار و تقویت اعمال نیک می‌کند تا نزدیکی بیشتری با خداوند برقرار کند.

۴. کنش هشداردهنده: امام با هشدار نسبت به نقش اعمال ناپسند در ایجاد فاصله از خدا، مسئولیت این جدایی را بر عهده خود انسان می‌داند. این عبارات با استفاده از کنش‌های متنوع، اهدافی همچون آموزش، تشویق و هشدار را دنبال می‌کنند و سعی دارند مخاطب را به اصلاح رفتار و تقرب بیشتر به خداوند هدایت کنند. سپس، امام با عبارات «وَ قَدْ قَصَدْتُ إِلَيْكَ بِطَلَبِي، وَ تَوَجَّهْتُ إِلَيْكَ بِحَاجَتِي»، به صراحت قصد و نیت خود را برای بیان درخواست‌ها و نیازهایش به خداوند اعلام می‌کند. افعال «قَصَدْتُ» و «تَوَجَّهْتُ» نشان‌دهنده کنش گفتاری غیرمستقیم هستند که از خداوند می‌خواهد به نیازها و خواسته‌هایش توجه کند. این افعال همچنین اعتماد امام به لطف و رحمت الهی را آشکار می‌کنند. در جملاتی دیگر، امام با استفاده از کنش‌های اظهاری و تبیینی، به تعمیق ارتباط روحی خود با خداوند می‌پردازد. او با بیان «وَ لَا اسْتِجَابَ لِعَفْوِكَ عَنِّي بَلْ لَثَقَتِي بِكَرَمِكَ»، درخواست عفو خداوند را مبتنی بر اعتماد به کرم و بخشش الهی، نه استحقاق شخصی خود، بیان می‌کند. همچنین، عبارت «وَ سَكُونِي إِلَيَّ صِدْقٍ وَعَدِكَ»، دلیل آرامش و اعتماد امام به خداوند را توضیح می‌دهد و به مخاطبان کمک می‌کند تا اهمیت اعتماد به وعده‌های الهی را درک کنند. در نهایت، امام با جمله «وَ لَجِئْتُ إِلَيَّ الْإِيمَانَ بِتَوْحِيدِكَ»، ایمان به توحید الهی را به عنوان مأمن و

پناهگاهی امن معرفی می‌کند. این بیان، نشان‌دهنده اعتماد کامل و نزدیکی روحی امام به خداوند است.

۴-۱-۲-۴ کارکرد کنش گفتاری در تحلیل فراز ششم

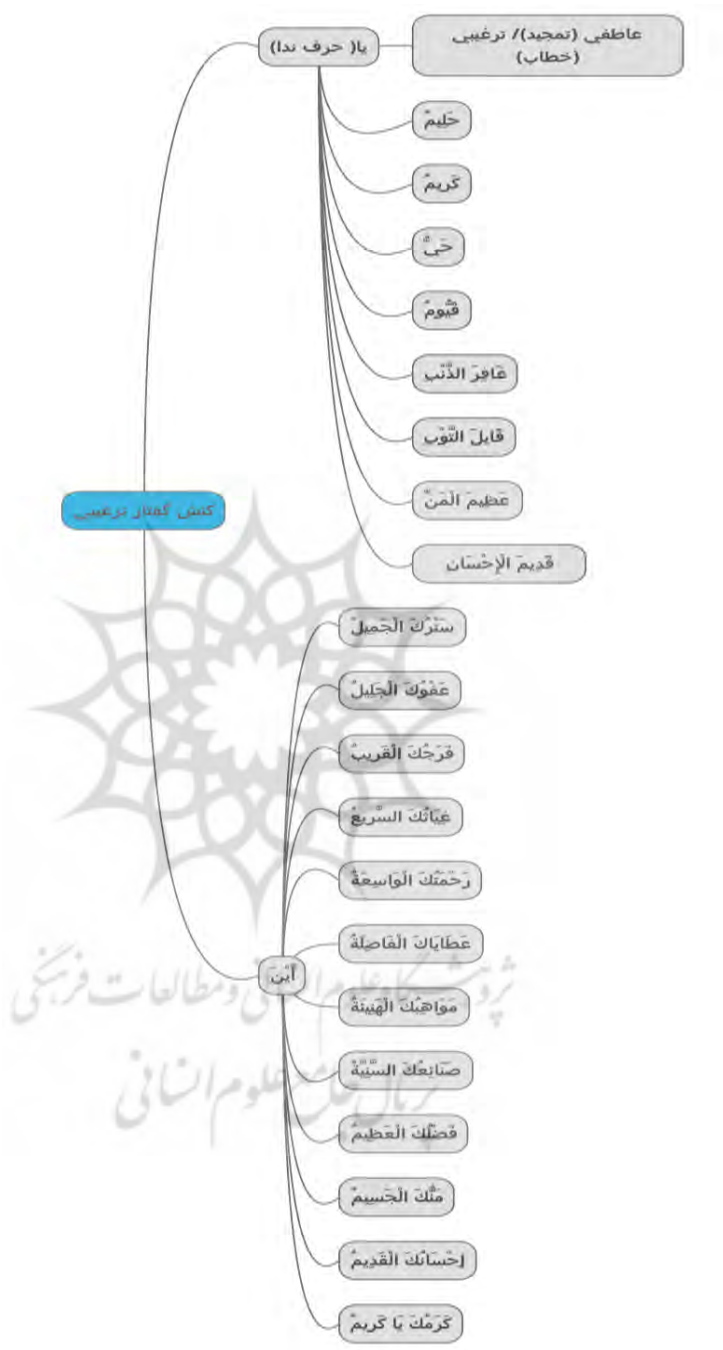
در این فراز از دعای ابو حمزه ثمالی، دعاکننده با پاره گفتار «اللَّهُمَّ» که کنشی «ترغیبی» و «خطابی» دارد، مخاطب خود را به صورت مستقیم تعیین کرده و به خداوند توجه می‌کند. این خطاب نه تنها تأکیدی بر اهمیت ارتباط گوینده با خداوند است، بلکه زمینه را برای برقراری ارتباطی عمیق و مؤثر فراهم می‌آورد. پس از این خطاب، برای تقویت باورپذیری و اثبات عقیده خود، از پاره گفتار «أَنْتَ الْقَائِلُ وَقَوْلُكَ حَقٌّ، وَعَدُّكَ صِدْقٌ» بهره می‌گیرد. این عبارت که در قالب کنش گفتاری «اظهاری» بیان شده است، به طور مستقیم بر حقانیت و صدق وعده‌های الهی تأکید می‌کند. گوینده با این بیان تلاش می‌کند پایه‌های اعتقادی مخاطب را تقویت کند؛ چراکه عدم باور به صدق کلام و وعده‌های الهی می‌تواند موجب تزلزل در اعتقادات مذهبی شود. این تأکید بر صدق کلام الهی، گواهی بر ایمان عمیق گوینده و شناخت او از صفات الهی است. در ادامه، امام سجاد (ع) با پاره گفتار «وَلَيْسَ مِنْ صِفَاتِكَ يَا سَيِّدِي أَنْ تَأْمُرَ بِالسُّؤَالِ وَتَمْنَعَ الْعَطِيَّةَ»، حقیقتی مهم را در مورد صفات الهی بیان می‌کند. این عبارت که از کنش‌های «تبیینی» و «اظهاری» بهره می‌برد، به این موضوع اشاره دارد که در شأن خداوند نیست که بندگان را به دعا و درخواست فرمان دهد اما از عطا و بخشش خودداری کند. این بیان، ضمن ارائه تصویری صریح و روشن از صفات الهی، مخاطب را به درک عمیق‌تری از کرامت و لطف خداوند رهنمون می‌سازد.

۴-۱-۲-۵ کارکرد کنش گفتاری در تحلیل پاره‌گفتارهای فرازهای دهم و یازدهم

یازدهم

در این فراز، امام سجاد (ع) با استفاده از کنش بیانی (منادا) خداوند را خطاب قرار می‌دهد تا در قالب کنش گفتاری عاطفی زمینه بیان درخواست خود را فراهم آورد.

این روش خطاب کردن، ضمن حفظ ادب، نشان‌دهنده احترامی است که امام به مقام الهی می‌گذارد و فضایی برای ارتباط معنوی و عاطفی با خداوند ایجاد می‌کند. به دنبال این کنش بیانی، امام با کنش اظهاری و برشمردن صفاتی از پروردگار، او را مورد تکریم و تمجید قرار می‌دهد تا به وسیله این تکریم به عنوان ادب پیش از بیان درخواست، ارتباط عاطفی میان خود و خداوند را تقویت کند. این روش ضمن حفظ شأن الهی، به گوینده اجازه می‌دهد تا با صداقت و تواضع خواسته‌های خود را مطرح کند. به طور خاص، در اینجا امام سجاد (ع) به جای استفاده از فعل امر که به طور مستقیم و غالباً با نوعی برتری جویی همراه است (عرفان ۱۳۸۸، ص ۱۲۹)، از اسم استفهام «این» بهره می‌برد. این انتخاب نه تنها به طور غیرمستقیم درخواست او را منتقل می‌کند، بلکه با پرسش، حالت ادب و تواضع را در گوینده به نمایش می‌گذارد (نورسیده، علی اکبر؛ باقری، علی، ۱۴۰۲، ص ۱۲۴). بنابر گفته یول آنجایی که کنش غیرمستقیم معمولاً با ادب بیشتری همراه می‌شود کلام از تأثیرپذیری بالاتری برخوردار است (یول، ۱۳۸۵:۷۷).

نمودار ۲. کاربرد کنش گفتاری ترغیبی در برخی از پاره‌گفتارهای دعای ابوحمزه.

تحلیل کاربردشناختی دعای ابوحمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل؛ مواظبی و ابراهیمی | ۳۴۱

با توجه به نمودار کنش گفتاری در این پاره گفتار، درخواست‌های حضرت در قالب کنش غیرمستقیم بیان شده است. به این صورت که ایشان با بهره‌گیری از کنش ترغیبی، خواسته‌های خود را مطرح می‌کند.

۶-۱-۲-۴ کارکرد کنش گفتاری در تحلیل پاره‌گفتارهای فراز دوازدهم

در این فراز، امام سجاد (ع) با بهره‌گیری از کنش‌های متنوع گفتاری، مانند اعلامی، تبیینی، تمجیدی، تأملی و تواضعی، مخاطبان را به درکی عمیق‌تر از رحمت و فضل الهی و شکرگزاری در برابر خداوند هدایت می‌کند. پاره گفتار «لَسْتُ أَتَكِلُ فِي النِّجَاهِ مِنْ عِقَابِكَ عَلَى أَعْمَالِنَا، بَلْ بِفَضْلِكَ عَلَيْنَا» به صراحت نشان می‌دهد که گوینده به اعمال خود برای نجات از عقاب الهی تکیه نمی‌کند، بلکه به فضل و رحمت خداوند امید دارد. این اظهارنظر، به‌طور مستقیم باور دینی گوینده را تقویت می‌کند. گوینده در ادامه، با کنشی تبیینی در عبارت «لَا نَكُ أَهْلُ التَّقْوَى وَ أَهْلُ الْمَغْفِرَةِ»، دلیل اعتماد خود به فضل الهی را توضیح داده و مخاطبان را به درک این نکته هدایت می‌کند که چرا باید به رحمت و کرم خداوند تکیه کنند. سپس، با استفاده از کنش عاطفی در جمله «تُبْدِي بِالْإِحْسَانِ نِعْمًا، وَ تَعْفُو عَنِ الذَّنْبِ كَرَمًا»، به ستایش خداوند می‌پردازد و یادآور می‌شود که خداوند با احسان، نعمت‌ها را آغاز کرده و با کرم خود، گناهان را می‌بخشد. این تمجید ضمنی از عظمت و بزرگواری خداوند، مخاطبان را به تأمل در رحمت الهی فرا می‌خواند و آنان را به شناخت عمیق‌تر از لطف خداوند تشویق می‌کند. در ادامه، امام سجاد (ع) در پاره گفتار «فَمَا نَدْرِي مَا نَشْكُرُ...» با بهره‌گیری از کنش‌های متنوع، احساس شکرگزاری، تعجب و تأمل را در شنونده تقویت کرده و او را به درک عمیق‌تری از نعمت‌ها و لطف‌های الهی دعوت می‌کند. ایشان با کنش ترغیبی بیان می‌کند که نمی‌داند بین شکرگزاری از نعمت‌های الهی یا پوشاندن عیوب خود، کدام را انتخاب کند. این اظهارات، به‌طور غیرمستقیم مخاطبان را به تفکر و شکرگزاری از نعمت‌ها ترغیب می‌کند. علاوه بر این، امام با به کارگیری عبارات پرسشی نظیر «ما ندری ما نشکر» و «أجمیل ما تنشر»، تعجب و حیرت خود را از فراوانی و عظمت نعمت‌های الهی بیان می‌کند. این حیرت، نوعی تعظیم و بزرگداشت نعمت‌های

الهی را در پی دارد و مخاطبان را به تأمل در بزرگی و گستردگی این نعمت‌ها فرا می‌خواند. امام همچنین با برشمردن چهار علت شکرگزاری، جنبه‌های گوناگون لطف و عنایت الهی را توضیح می‌دهد و شنونده را به اندیشیدن درباره وسعت این نعمت‌ها دعوت می‌کند. تواضع و فروتنی گوینده در برابر عظمت و فراوانی نعمت‌های الهی، مخاطبان را به پذیرش و شکرگزاری بیشتر تشویق می‌کند و آنان را به تفکری عمیق‌تر در رحمت و بخشش بی‌پایان خداوند فرا می‌خواند.

۷-۱-۲-۴ کارکرد کنش گفتاری در برخی از پاره‌گفتارهای فراز سیزدهم

در عبارت «كَيْفَ نَسْتَكَثِرُ أَعْمَالًا نُقَابِلُ بِهَا كَرَمَكَ (كَرَامَتَكَ) بَلْ كَيْفَ يَضِيقُ عَلَى الْمَذْنِينِ مَا وَسَعَهُمْ مِنْ رَحْمَتِكَ»، کنش بیانی به صورت تعجب به کار گرفته شده است؛ اما قصد اصلی گوینده، کنش ترغیبی است که به شکلی غیرمستقیم بیان می‌شود. امام با استفاده از کلمه «کیف» و انتخاب آن از میان دیگر ادوات پرسشی، انکار موجود در عبارت و هدف اصلی خویش را تقویت می‌کند. تعجب موجود در این پرسش انکاری، به صورت اغراق آمیز، عمق معنا و مقصود امام را به شکلی روشن‌تر به مخاطب منتقل می‌کند.

۸-۱-۲-۴ کارکرد کنش گفتاری در تحلیل پاره‌گفتارهای فراز هجدهم و

نوزدهم

در این فرازهای دعا، گوینده با استفاده از زبان احساسی و ترغیبی، به صورت غیرمستقیم از مخاطب درخواست می‌کند. این جملات، اگرچه در ظاهر به شکل دستور، تمنا، تمجید یا خطاب هستند، اما هدف نهایی آن‌ها بیان درخواست است. تحقق این درخواست‌ها به شرایطی وابسته است، از جمله: قابل اطاعت بودن دستور، امکان سرپیچی، تمایل مخاطب به رعایت درخواست و قدرت گوینده برای بیان آن. علاوه بر این، صداقت گوینده در ابراز تمایل به انجام درخواست از سوی مخاطب، نقشی کلیدی در درک کامل این کنش گفتاری ایفا می‌کند. ترکیب هدف ایلو کوشنری، جهت انطباق و شرط صداقت، به تبیین دقیق‌تر کنش گفتاری «دستور» در این پاره‌گفتارها کمک کرده و معنای آن را برای

تحلیل کاربردشناختی دعای ابو حمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل؛ مواظبی و ابراهیمی | ۳۴۳

مخاطب روشن تر می سازد.

جدول ۱. ترکیب کنش گفتاری ترغیبی و عاطفی در برخی پاره گفتارهای دعای ابو حمزه ثمالی

پاره گفتارهای دعا	بار مضمونی مستقیم	بار مضمونی غیرمستقیم
اللَّهُمَّ	ترغیبی (خطاب) عاطفی (تمنی)	-
اشْغَلْنَا بِذِكْرِكَ	ترغیبی (امر)	ترغیبی (درخواست)
وَأَعِدَّنَا مِنْ سَخَطِكَ	ترغیبی (امر)	ترغیبی (درخواست)
وَأَجِرْنَا مِنْ عَذَابِكَ	ترغیبی (امر)	ترغیبی (درخواست)
ارْزُقْنَا مِنْ مَوَاهِبِكَ	ترغیبی (امر) عاطفی (تمجید)	ترغیبی (درخواست)
وَأَنْعِمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلِكَ	ترغیبی (امر) عاطفی (تمجید)	ترغیبی (درخواست)
وَارْزُقْنَا حَاجَّ بَيْتِكَ وَزِيَارَةَ قَبْرِ نَبِيِّكَ	ترغیبی (امر)	ترغیبی (درخواست)
وَارْزُقْنَا عَمَلًا يَطَاعَتِكَ	ترغیبی (امر)	ترغیبی (درخواست)
وَتَوْفَقًا عَلَى مِلَّتِكَ وَسُنَّةِ نَبِيِّكَ	ترغیبی (امر)	ترغیبی (درخواست)
اللَّهُمَّ	ترغیبی (خطاب) عاطفی (تمنی)	
اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ	ترغیبی (امر)	ترغیبی (درخواست)
وَارْحَمَهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا	ترغیبی (امر)	ترغیبی (درخواست)
إِجْزِهِمَا بِالْإِحْسَانِ إِحْسَانًا، وَبِالسَّيِّئَاتِ عُقْرَانًا	ترغیبی (امر) عاطفی (تمجید)	ترغیبی (درخواست)
اللَّهُمَّ	ترغیبی (خطاب) عاطفی (تمنی)	
صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ	ترغیبی (امر) اظهاری (تقید) عاطفی (سلام دادن)	ترغیبی (درخواست)

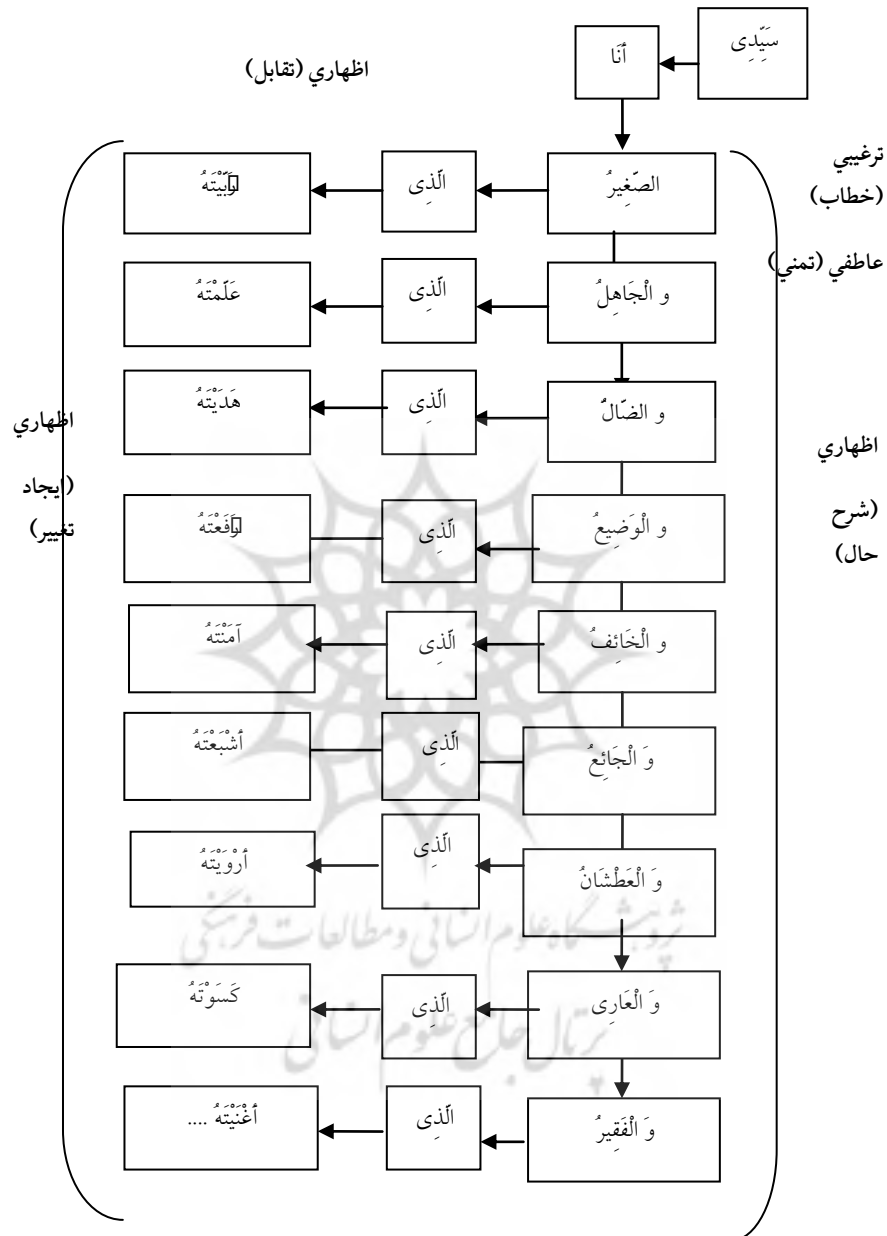
۹-۱-۲-۴- کارکرد کنش گفتاری برخی پاره‌گفتارهای فراز بیست و چهارم و

بیست و پنجم

در این فراز، امام با بهره‌گیری از افعال امری نظیر «هَبْنِي»، «تَصَدَّقْ»، «جَلِّلْنِي» و «اعْفُ»، نیاز مبرم خود به رحمت و فضل الهی را آشکارا بیان می‌کند. این افعال که در قالب کنشی ترغیبی به کار رفته‌اند، نشان‌دهنده درخواست‌های پی‌درپی برای فضل، بخشش، پوشش گناهان و عفو الهی هستند. علاوه بر این، گوینده با عباراتی همچون «بِفَضْلِكَ»، «بِعَفْوِكَ»، «بِسْتِرِكَ» و «بِكَرَمِ وَجْهِكَ»، ضمن بیان درخواست‌های خود، به ستایش صفات الهی پرداخته و عظمت خداوند را تحسین می‌کند. این ستایش‌ها تأکیدی بر اعتراف گوینده به عظمت و لطف بی‌کران خداوند است. در ادامه، امام با استفاده از کنش اظهاری وضعیت‌های مختلف خود را توصیف کرده و تغییرات مثبتی که به یاری خداوند در او ایجاد شده است را ترسیم می‌کند. این توصیفات شامل شرح حال‌هایی مانند کوچک بودن، جاهل بودن، ضال، ضایع، خائف، جائع، عطشان، عاری، فقیر، ضعیف، ذلیل، سقیم، سائل، مذب و خاطی است. گوینده با بهره‌گیری از ضمیر «أَنَا» و شرح این حالات، به نوعی به ناتوانی و شرایط نامطلوب خود در گذشته اعتراف می‌کند.

این تغییر وضعیت‌ها در قالب کنش اظهاری (تقابل) و با افعالی نظیر «رَبِّتَهُ» (پرورش دادی)، «عَلَّمْتَهُ» (آموختی)، «هَدَيْتَهُ» (هدایت کردی)، «رَفَعْتَهُ» (بالا بردی)، «آمَنْتَهُ» (ایمن کردی)، «أَشْبَعْتَهُ» (سیر کردی)، «أَرْوَيْتَهُ» (سیراب کردی)، «كَسَوْتَهُ» (پوشاندی)، «أَغْنَيْتَهُ» (بی‌نیاز کردی)، «قَوَّيْتَهُ» (توانا کردی)، «أَعَزَّزْتَهُ» (عزت دادی)، «شَفَيْتَهُ» (شفا دادی)، «أَعْطَيْتَهُ» (بخشیدی)، «سَرَّزْتَهُ» (پوشاندی) و «أَقَلَّتَهُ» (برطرف کردی) به تصویر کشیده شده است. هر یک از این افعال، جلوه‌ای از لطف و عنایت خداوند را بازتاب می‌دهند که از طریق آن، گوینده نجات و بهبودی را تجربه کرده است. این توصیفات نه تنها به تمجید از افعال خداوند می‌پردازند، بلکه بیانگر نیاز مداوم گوینده به یاری و حمایت الهی هستند. گوینده با اذعان به وابستگی خود به خداوند و بیان فروتنی در برابر او، عمق شکرگزاری و قدردانی خود را نشان می‌دهد. چنین رویکردی، مخاطبان را به یادآوری عظمت الهی،

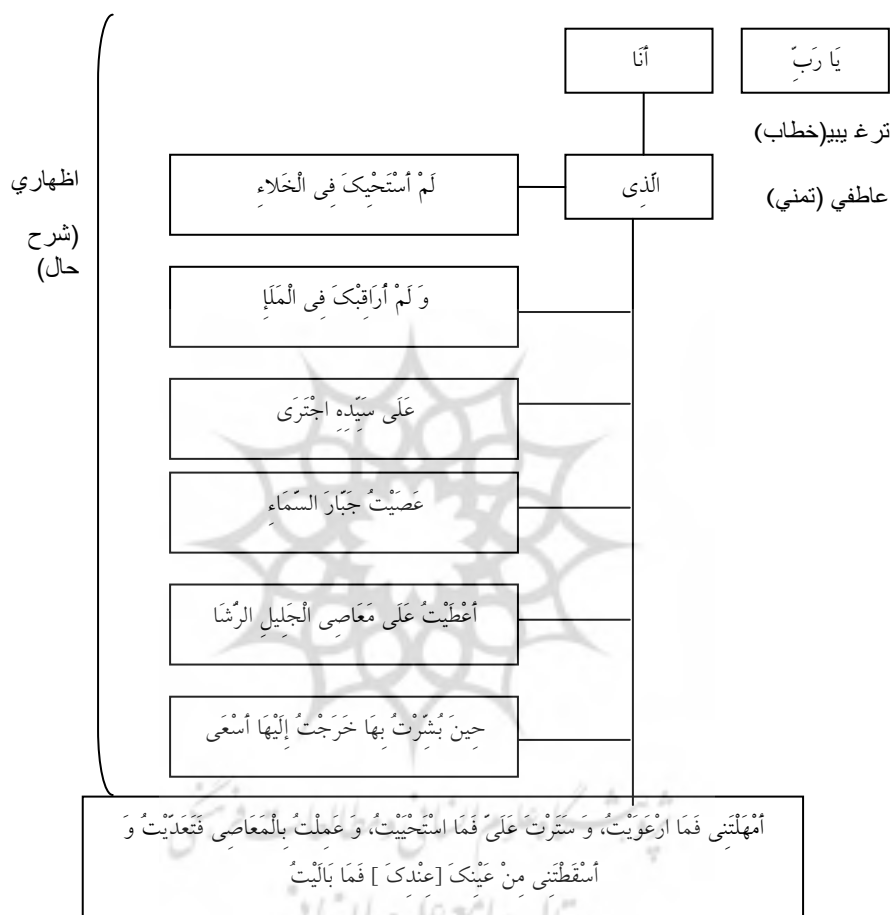
فروتنی در برابر او و پذیرش نیاز دائمی به لطف و حمایت خداوند ترغیب می‌کند.

نمودار ۴: کاربرد کنش گفتاری اظهاری تقابل در بعضی پاره‌گفتارهای دعای ابو حمزه ثمالی

پاره‌گفتارهای زیر، اعترافات صریح و مستقیم گوینده به گناهان و خطاهایش در برابر

خداوند هستند. گوینده با صداقت کامل اذعان می‌کند که از خداوند حیا نکرده، حضور و نظارت او را در خلوت و جمعیت نادیده گرفته و مرتکب گناهان بزرگ شده است. این اعترافات شامل موارد زیر است:

نمودار ۵. کاربرد کنش گفتاری اظهاری شرح حال در بعضی پاره‌گفتارهای دعای ابو حمزه ثمالی

در این بخش، گوینده با استفاده از افعال وصفی، وضعیت خود را به‌عنوان فردی که مرتکب گناهان شده و در برابر خداوند نافرمانی کرده است، به تصویر می‌کشد. او صادقانه اعتراف می‌کند که نه تنها معصیت کرده، بلکه برای ارتکاب گناه، زمینه‌سازی و مقدمات آن را نیز فراهم کرده است. این رفتار در اصطلاح «تسویل» نامیده می‌شود که به معنای زیبا

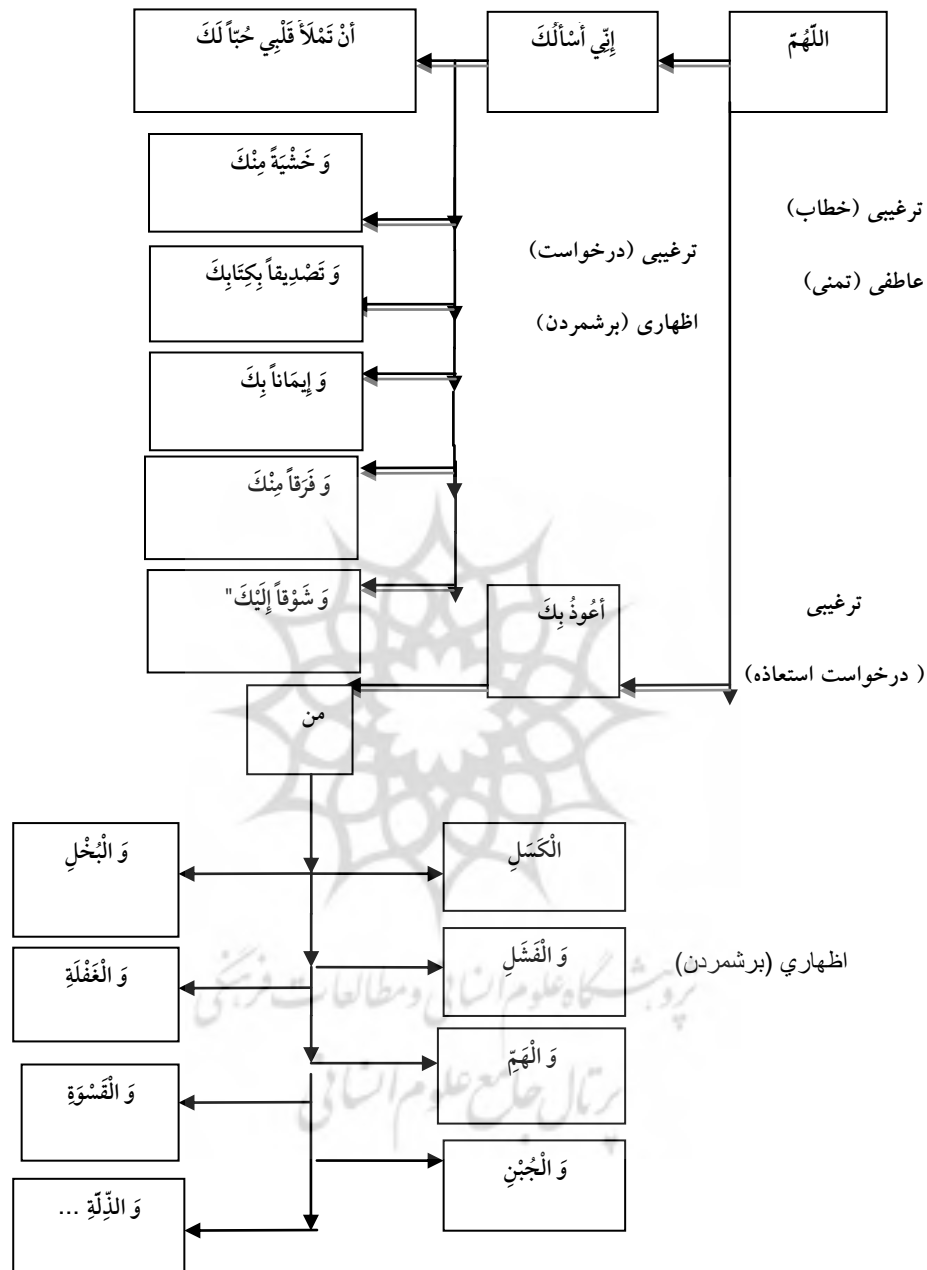
تحلیل کاربردشناختی دعای ابو حمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل؛ مواظبی و ابراهیمی | ۳۴۷

جلوه دادن زشتی و زشت نشان دادن زیبایی است (جوادی آملی، ۱۳۹۴، جلسه ۱۵). مفهوم تسویل در آیات قرآن نیز مورد اشاره قرار گرفته است، از جمله: «سَوَّكْتُ لَكُمُ أَنْفُسَكُمْ» (سوره یوسف، آیه‌های ۱۸ و ۸۳)، «سَوَّكْتُ لِي نَفْسِي» (سوره طه، آیه ۹۶). گوینده با این اعتراف صریح به گناهان و خطاهای خود، ندامت و پشیمانی عمیقش را از این اعمال ابراز می‌دارد. این اظهار ندامت، تلاشی است برای طلب بخشش و آمرزش از خداوند. او با بیان این اعترافات، ضمن نشان دادن آگاهی خود از اشتباهات گذشته، تمایل قلبی‌اش را به اصلاح رفتار و بازگشت به مسیر درست در پیشگاه خداوند اعلام می‌کند. این رویه، گویای آگاهی عمیق گوینده از مسئولیت‌های خود و درک اهمیت جبران خطاها در چارچوب رابطه بندگی با پروردگار است.

۱۰-۱-۲-۴ کارکرد کنش گفتاری در تحلیل برخی پاره‌گفتارهای فراز چهل

سوم و چهل پنجم

در فراز دیگری، امام با بهره‌گیری از افعال درخواستی، از خداوند خواسته‌هایی را مطرح می‌کند. این خواسته‌ها شامل پر کردن قلب با محبت، خشیت، تصدیق به کتاب الهی، ایمان، خوف و شوق به سوی خداوند است. این عبارات، علاوه بر جنبه درخواست، بازتاب‌دهنده نیاز عمیق گوینده به این صفات و ویژگی‌های ارزشمند هستند. امام با بیان این نیازها، به‌طور ضمنی از خداوند طلب کمک و هدایت می‌کند و از او می‌خواهد که قلبش را با این اوصاف نورانی آراسته سازد. این درخواست‌ها نشان‌دهنده ارتباط عاطفی و معنوی عمیق گوینده با خداوند است و بر اهمیت این صفات در مسیر بندگی و تقرب به پروردگار تأکید می‌ورزد.

نمودار ۳. کاربرد کنش گفتاری ترغیبی و اظهاری در برخی از پاره‌گفتارهای دعای ابوحمزه.

تحلیل کاربرشناختی دعای ابوحمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل؛ مواظبی و ابراهیمی | ۳۴۹

آنچه داده‌های نمودار بالا نشان می‌دهند این است که کنش اظهاری در گفتار امام سجاد (ع) به شکل کنش غیرمستقیم در تکمیل کنش ترغیبی ظاهر می‌شود. این کنش در قالب درخواست کردن و شمارش خواسته‌ها دیده می‌شود.

جدول ۲. تحلیل کاربرشناختی کنش‌های گفتاری در متن دعای ابوحمزه ثمالی

کنش گفتاری	ذکر نمونه	کارکرد
ترغیبی (امر و نهی)	اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلٍ وَاخْتِمْ لِي بِخَيْرٍ وَ اكْفِنِي مَا أَهَمَّنِي مِنْ أَمْرِ دُنْيَايَ وَآخِرَتِي وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ مَنْ لَا يَرْحَمُنِي وَاجْعَلْ عَلَيَّ مِنْكَ وَاقِيَةً بَاقِيَةً وَلَا تَسْلُبْنِي صَالِحَ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيَّ	بیان درخواست و ایجاد زمینه برای رسیدن به مطلوب
ترغیبی (استفهام)	أَيْنَ سَتَرْتُكَ الْجَمِيلُ، أَيْنَ عَفَوْتُكَ الْجَلِيلُ، أَيْنَ فَرَجْتُكَ الْقَرِيبُ، أَيْنَ غِيَاثُكَ السَّرِيعُ... وَأَيُّ جَهْلٍ يَا رَبِّ لَا يَسْعُهُ جُودُكَ، أَوْ أَيُّ زَمَانٍ أَطُولُ مِنْ أَنْتَكَ؟ وَكَيْفَ نَسْتَكْثِرُ أَعْمَالًا تُقَابِلُ بِهَا كَرَمَكَ...	درخواست همراه با رعایت ادب ایجاد مبالغه و تعجب
ترغیبی (خطاب) عاطفی (تمنی)	اللَّهُمَّ يَا رَبِّ سیدی	تعیین مخاطب در مسیر گفتار بیان صمیمیت
ترغیبی (شرط)	إِلَهِي إِنْ عَفَوْتَ فَمَنْ أَوْلَى مِنْكَ بِالْعَفْوِ، وَإِنْ عَذَّبْتَ فَمَنْ أَعْدَلُ مِنْكَ فِي الْحُكْمِ	اعتراف به عدالت الهی
اظهاری (توصیف) عاطفی (تمجید)	أَنْتَ إِلَهِي أَوْسَعُ فَضْلًا وَأَعْظَمُ حِلْمًا يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ، يَا بَاسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَةِ	ایجاد بستری مناسب برای بیان خواسته‌ها
عاطفی (سلام دادن)	اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ	زمینه سازی برای بیان درخواست‌های دیگر
عاطفی (شکرگزاری)	الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَدْعُوهُ فَيَجِيبُنِي، وَإِنْ كُنْتُ بِطَيْبٍ حِينَ يَدْعُونِي.....	یادآوری نعمت و قدردانی کردن از مخاطب

کنش گفتاری	ذکر نمونه	کارکرد
اظهاری (بیان عقیده)	وَيَقِينِي [وَتَقْنِي] بِمَعْرِفَتِكَ مَنِّي أَنْ لَا رَبَّ لِي غَيْرُكَ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ	تبیین رابطه خود و خداوند
اظهاری (برشمردن) ترغیبی (درخواست)	اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْفَسْلِ، وَالْهَمِّ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ، وَالْعَقْلِ وَالْقَسْوَةِ [وَالذُّلَّةِ]، وَالْمُسْكَنَةِ وَالْفَقْرِ وَالْفَقَاةِ، وَكُلِّ بَلَاءٍ وَ....	برشمردن صفات منفی برای ترسیم وضعیت نامطلوب
اظهاری (تقابل) اظهاری (اعتراف)	أَنْتَ الْمُحْسِنُ، وَنَحْنُ الْمُسِيئُونَ	ترسیم جایگاه مخاطب در برابر جایگاه گوینده
اظهاری (شرح حال)	سَيِّدِي أَنَا الصَّغِيرُ الَّذِي رَبَّنِي، وَأَنَا الْجَاهِلُ الَّذِي عَلَّمْتَهُ، وَأَنَا الضَّالُّ الَّذِي هَدَيْتَهُ،.... ، أَنَا يَا رَبِّ الَّذِي لَمْ أَسْتَحْيِكَ فِي الْخَلَاءِ، وَلَمْ أُرَاقِبِكَ فِي الْمَلَأِ، أَنَا صَاحِبُ الدَّوَاهِي الْعُظْمَى، أَنَا الَّذِي عَلَى سَيِّدِهِ اجْتَرَى....	ترسیم وضعیت موجود و اعتراف به گناهان و ضعفها
ترغیبی (شرط) اظهاری (تعلیل)	وَلَوْ خِفْتُ تَعْجِيلَ الْعُقُوبَةِ لَا جَنَّتَنِي لَا لَأَنَّكَ أَهْوَنُ النَّاطِرِينَ (إِلَيَّ) وَأَخَفُ الْمُطْلَعِينَ (عَلَيَّ) بَلْ لَأَنَّكَ يَا رَبِّ خَيْرُ السَّاتِرِينَ وَأَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ (وَأَحْلَمُ الْأَحْلَمِينَ) وَأَكْرَمُ الْأَكْرَمِينَ	توضیح علت انجام برخی از افعال توضیح علت نترسیدن از خدا به علت رحمت و کرامت او
ترغیبی (تکرار)	يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا رَبِّ	اصرار کردن و پافشاری در درخواست
تعهدی (سوگند)	وَعَزَّتْكَ وَجَلَالُكَ لَنِّ طَلَبْتَنِي بِدُئُوبِي لَأَطْلُبَنَّكَ بِعَفْوِكَ فَوَعَزَّتْكَ يَا سَيِّدِي لَوْ نَهَرْتَنِي [أَنْتَهَرْتَنِي] مَا بَرَحْتُ مِنْ بَابِكَ، وَلَا كَفَفْتُ عَنْ تَمْلِكِكَ	تاکید و پافشاری در طلب خواسته تکرار قسم جهت اثبات عقیده بر رحمت الهی و عدم رویگردانی از آن
عاطفی (ترس و اندوه)	أَبْكِي لِخُرُوجِي مِنْ قَبْرِي....»	ترسیم وضعیت فرد پس از مرگ
اظهاری (توصیف)	«وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُسْفِرَةٌ، ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ....»	توصیف وضعیت و حالت چهره افراد در روز قیامت

تحلیل کاربردشناختی دعای ابوحمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل؛ مواظبی و ابراهیمی | ۳۵۱

محتوای جدول نشان می‌دهد که امام با گفتن جمله‌ای که معنای ظاهری آن چیز دیگری است، در واقع قصد انجام دادن یک کنش گفتاری خاص مانند درخواست کردن، مبالغه کردن، اصرار کردن، اعتراف کردن، دلیل آوردن، برشمردن، تبیین کردن، زمینه چینی کردن، تعیین مخاطب، ترسیم وضعیت را دارد.

جدول ۳. تحلیل فراوانی و بسامد کنش گفتارهای دعای ابوحمزه

فراز	نوع کنش گفتاری	تعداد	بسامد
۴۷-۱	ترغیبی	۱۷۸	٪۳۵
۴۷-۱	اظهاری	۲۶۵	٪۵۳
۴۷-۱	عاطفی	۵۵	٪۱۱
۴۷-۱	اعلامی	۲	٪۰
۴۷-۱	تعهدی	۵	٪۱
مجموع فراوانی	۵۰۵		٪۱۰۰

■ ترغیبی ■ اظهاری ■ عاطفی ■ اعلامی ■ تعهدی

نمودار ۴. تحلیل فراوانی و بسامد کنش گفتارهای فراز ۴۷-۱ دعای ابوحمزه.

از مجموع ۵۰۵ کنش گفتاری به کاررفته در فرازهای ۱ تا ۴۷، بیشترین تأکید بر کنش‌های اظهاری (۵۳٪) بوده و پس از آن کنش‌های ترغیبی (۳۵٪) قرار دارند. کنش‌های عاطفی نیز با بسامد ۱۱٪ حضور قابل توجهی دارند، اما کنش‌های تعهدی (۱٪) و اعلامی (۰٪) بسیار کم استفاده شده‌اند. بسامد بالای کنش اظهاری در دعا نشان‌دهنده تمرکز اصلی گوینده بر بیان، شرح و تفسیر حقایق همچون توحید افعالی و صفاتی خداوند است. این تمرکز باهدف تقویت باور مخاطب و ایجاد درکی عمیق‌تر از صفات الهی صورت می‌گیرد. هدف از به کارگیری کنش‌های ترغیبی در دعا، تشویق مخاطب به توبه، شکرگزاری در برابر نعمات الهی، رعایت ادب دعا، بیان خواسته‌ها با تواضع و فروتنی در پیشگاه خداوند است. علاوه بر این، کنش‌های عاطفی به ستایش و تحمید الهی اختصاص دارند و زمینه‌ساز ایجاد قابلیت در مخاطب برای دریافت الطاف الهی و دستیابی به وضعیت مطلوب هستند.

نتیجه‌گیری

این پژوهش با بهره‌گیری از رویکرد کاربردشناسی و نظریه کنش گفتاری جان سرل، به تحلیل ساختار زبانی دعای ابوحمزه ثمالی پرداخته و نشان داده است که کنش‌های گفتاری مختلف به عنوان ابزاری مؤثر برای درک عمق و پیچیدگی این متن دینی عمل می‌کنند. یافته‌ها نشان می‌دهند که کنش‌های اظهاری با بیشترین بسامد (۵۳ درصد)، بنیان اصلی دعا را تشکیل داده و در انتقال حقایق دینی و فراهم‌سازی بستر لازم برای سایر کنش‌ها نقش آفرینی می‌کنند. کنش‌های ترغیبی (۳۵ درصد) که بر اساس همین حقایق شکل می‌گیرند، مخاطب را به پذیرش و عمل ترغیب می‌کنند. درنهایت، کنش‌های عاطفی (۱۱ درصد) با برانگیختن احساسات و ایجاد ارتباط عمیق‌تر بین گوینده و مخاطب، این ساختار ارتباطی را تقویت می‌کنند. این تحلیل نشان می‌دهد که دعا نه تنها یک عمل عبادی، بلکه یک فرایند ارتباطی پیچیده با ساختار زبانی مشخص است. استفاده هماهنگ و منسجم از کنش‌های مختلف گفتاری در دعا، به ایجاد یک کل معنایی قدرتمند منجر می‌شود که مخاطب را به تفکر، پذیرش و واکنش وادار

تحلیل کاربردشناختی دعای ابوحمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل؛ مواظبی و ابراهیمی | ۳۵۳

می‌کند. به ویژه، ترکیب کنش‌های اظهاری با کنش‌های عاطفی و ترغیبی، نقشی اساسی در برقراری گفتگویی مؤثر و صمیمانه با خداوند ایفا می‌کند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهند که تحلیل کنش‌های گفتاری نه تنها به درک بهتر معانی و مفاهیم نهفته در دعاها کمک می‌کند، بلکه ابزاری قدرتمند برای بررسی ساختار ارتباطی در متون مذهبی به شمار می‌رود. این رویکرد می‌تواند در مطالعات قرآنی، حدیثی و دیگر حوزه‌های علوم انسانی به کار گرفته شود تا به درکی جامع‌تر و عمیق‌تر از متون دینی دست یابیم.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Zahra Movazebi
Ebrahim Ebrahimi

<http://orcid.org/0009-0000-5435-411X>

<http://orcid.org/0000-0002-0655-1909>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

قرآن کریم

- السامرائی، فاضل صالح. (۱۴۲۳ ق)، معانی النحو. المجلد الثالث. تهران: نشر کمال الملک.
- آستین، جان. (۱۹۹۱)، نظریه افعال الکلام. ترجمه: عبدالقادر قینینی. القاهرة: دار الکتب العربیه.
- برینکر، کالوس. (۲۰۰۵)، التحلیل اللغوی للنص: مدخل إلى المفاهیم الأساسیة والمناهج. الترجمة: سعید البحریری. القاهرة: مؤسسه المختار للنشر والتوزیع.
- جوادی آملی، عبدالله. (۱۳۹۴)، جلسات شرح دعای ابو حمزه ثمالی، سایت موسسه تحقیقات و نشر معارف اهل بیت (علیهم السلام)، (<https://ahlolbait.com>).
- راغب اصفهانی، أبو القاسم الحسین بن محمد (۱۴۱۲)، المفردات فی غریب القرآن، المحقق: صفوان عدنان الداودی، الطبعة: الأولى، بیروت، الناشر: دار القلم، الدار الشامیة.
- سرل، جان. (۱۳۸۷)، أفعال گفتاری: جستاری در فلسفه زبان. ترجمه: محمد علی عبداللہی. قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- سیدباقر الحسینی، سیدجعفر. (۱۳۸۸)، أسالیب المعانی فی القرآن الکریم. الطبعة الثانية. قم: بوستان کتاب.
- صفوی، کورش. (۱۳۸۳)، درآمدی بر معنی شناسی. تهران: سوره مهر.
- حسینی طهرانی، سید محمدحسین. (بی تا). شرح فقراتی از دعای ابو حمزه ثمالی، ترجمه و تعلیق سید محمد محسن حسینی طهرانی، بیجا.
- قمی، عباس. (۱۳۸۹)، مفاتیح الجنان، چاپ: دوم، قم، انتشارات جامعه القرآن الکریم.
- یول، جورج. (۱۳۸۵)، کاربردشناسی زبان. ترجمه: محمد عموزاده مهدی ریجی و منوچهر توانگر. چاپ دوم. تهران: سمت.
- نورسیده، علی اکبر، باقری، علی. (۱۴۰۲)، کاربست نظریه کنش های گفتار در گفتمان خداشناسی امام رضا (ع)، فصلنامه علمی فرهنگ رضوی، سال: یازدهم، شماره، چهل و سوم. صص ۱۰۹-۱۳۵.

References

- Austin, John L. (1962) *How to do Things With Words*. 3rd ed. Ed. J. O. Urmson and Marina Sbisa. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

- Austin, J. L. (1989). *How to do things with words*. Edited by J. O. Urmson and Marina Sbisa. Oxford: Oxford University Press.
- Searle, J. R (1969). *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge University Press.
- (1977). *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. New York: Cambridge..... University Press.
- (1979), *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Act*, Cambridge University Press.
- (1999). *Mind, language and society: philosophy in the real world*. London: Weidenfeld and Nicolson.
- Marty, A. (1908), *Untersuchungen zur Grundlegung der allgemeinen Grammatik und Sprachphilosophie*, vol. 1. Halle.
- Napoleon M. Mabaquiao, Jr (2018) *Speech Act Theory: From Austin to Searle, Augustinian: A Journal for Humanities, Social Sciences, Business, and Education*, 19(1): 35-45.

References [In Persian & Arabic]

- Qur'an al-Karim
- Al-Samarra'i, Fāzel Sāleh. (2002). *Ma'ānī al-Nahw*. 3rd ed. Tehran: Nashr Kamāl al-Mulk. [In Persian]
- Austin, John. (1991). *Theory of Speech Acts*. Translated by 'Abd al-Qādir Qīnīnī. Cairo: Dār al-Kutub al-'Arabiyyah. [In Arabic]
- Brinker, Klaus. (2005). *Al-Taḥlīl al-Lughawī li al-Naṣṣ: Madkhal ilā al-Mafāhīm al-Asāsiyyah wa al-Manāhij*. Translated by Sa'īd al-Buḥayrī. Cairo: Mu'assasat al-Mukhtār lil-Nashr wa al-Tawzī'. [In Arabic]
- Husaynī Tehrānī, Sayyed Muḥammad Husayn. (n.d.). *Sharḥ Fiqrātī az Du'ā-yi Abū Ḥamzah al-Thumālī*. Translation and commentary by Sayyid Muḥammad Muḥsin Husaynī Tihirānī. N.p. [In Persian]
- Jawādī Āmulī, 'Abd Allāh. (2015). *Sessions on the Commentary of Du'ā-yi Abū Ḥamzah al-Thumālī*. Website of the Institute for Research and Publication of the Teachings of Ahl al-Bayt ('a). (<https://ahlolbait.com>). [In Persian]
- Nowrasīdeh, 'Alī Akbar & Bāqerī, 'Alī. (2023). "The Application of the Theory of Speech Acts in the Discourse of Imam Rezā's ('a) Theology." *Faslnāmeḥ-yi 'Ilmī-yi Farhang-i Rażavī*, Vol. 11, No. 43, pp. 109–135. [In Persian]
- Qumī, 'Abbās. (2010). *Mafātīḥ al-Jinān*. 2nd ed. Qom: Intishārāt Jāmi'at al-Qur'ān al-Karīm. [In Persian]

- Rāghib al-Iṣfahānī, Abū al-Qāsim al-Ḥusayn ibn Muḥammad. (1991). *al-Mufradāt fī Gharīb al-Qur'ān*. Edited by Ṣafwān 'Adnān al-Dāwūdī. 1st ed. Beirut: Dār al-Qalam, al-Dār al-Shāmiyyah. [In Arabic]
- Searle, John. (2008). *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Translated by Muhammad 'Alī 'Abdullāhī. Qom: Research Institute of Islamic Sciences and Culture. [In Persian]
- Sayyed Bāqir al-Husaynī, Sayyed Ja'far. (2009). *Asālīb al-Ma'ānī fī al-Qur'ān al-Karīm*. 2nd ed. Qom: Bustān-e Kitāb. [In Persian]
- Safavī, Kurosh. (2004). *An Introduction to Semantics*. Tehran: Sūreh Mehr. [In Persian]
- Yule, George. (2006 CE / 1385 SH). *Pragmatics*. Translated by Muhammad 'Amūzādeh Mahdī Rījī & Manūchehr Tāvangar. 2nd ed. Tehran: SAMT. [In Persian]

استناد به این مقاله: مواظبی، زهرا، ابراهیمی، ابراهیم. (۱۴۰۴). تحلیل کاربردشناختی دعای ابو حمزه ثمالی با تکیه بر نظریه کنش گفتاری سرل، دو فصلنامه علمی سراج مُنیر، ۱۶ (۵۰)، ۳۲۳-۳۵۶. DOI: 10.22054/AJSM.2024.81078.2062

Seraje Monir is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.